

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND

Tale til elever og lærere ved Dalane videregående skole
Egersund, 24. august 1994

Kontroller mot framføring

La meg først få takke for anledningen til å møte alle dere som har deres daglige virke her på Dalane Videregående skole. For meg er det både hyggelig og interessant å få møte dere og få muligheten til å se skolen og snakke sammen.

Denne høsten vil være preget av EU-debatt - det har dere sikkert merket allerede. Mange av dere synes kanskje at det kan bli litt vel mye av det gode - i aviser, på TV og på gatehjørnet. Og så kommer atpåtill Statsministeren og tar av skoletiden på en vanlig onsdag. Nå har rektor sagt at dere får fri etterpå, så da håper jeg at denne ettermiddagen vil bli en annerledes stund for oss alle - og som vi alle kan ha glede av. Jeg ser i allefall fram til å høre hva dere har på hjertet.

Det er mye uenighet i EU-debatten. Det virker ofte litt fremmed, for i det store og det hele er vi enige om veldig mye her i Norge. Noe de aller fleste er enige om er at vi har det godt. Og når det gjelder dette med EU, så får jeg ofte høre: Når vi har det så godt, hvorfor skal vi da være med i EU?

Ja, det er et viktig spørsmål, som går til kjernen av politikken. Politikk - her i Egersund - i Norge og i andre land - det handler først og fremst å arbeide for en bedre hverdag - med rett til utdanning, rett til arbeid, rett til omsorg og rett til en verdig alderdom.

Nordmenn flest har det veldig bra i dag, det kan vi være enige om. For det første har vi fred. Det har vi hatt i mange år, men det betyr ikke at vi kan ta det som en selvfølge i et Europa der vi daglig ser bildene av krigen fra Bosnia.

Så har vi lav arbeidsledighet i forhold til andre land. Her i kommunen har nesten alle som ønsker det jobb. Vi har lave renter, og det er viktig for de som har lån på hus og bil. Vi har mange gode tilbud til alle, for eksempel innen utdanning, noe denne skolen er et godt eksempel på.

Noe som er veldig viktig for det meste av dette - det er at vi har en økonomi som er i orden. Vi må lage varer som folk vil kjøpe - her i Norge og i utlandet. Greier vi ikke det, så rakner det for oss. Da har vi ikke råd til å betale for skole og sykehus. Da får ikke alle jobb.

Tidligere i dag har jeg sett hvordan det virkelig kan nytte. De som jobber ved Fonn Egersund og Seafood har greid å lave fiskeprodukter som selger som varmt hvetebrød! Ja, Egersund er et levende eksempel på at det nytter å dra sammen - når kommunen betaler kaianlegg og bedriften setter maskinene i gang. Resultatet er nye jobber og inntekter i kommune- og statskassa.

Og det jeg har sett og hørt er at Egersund har nye store muligheter i framtiden - hvis vi er flinke nok med det vi lager - og hvis vi kan få selge varene våre til et europeisk marked på 350 millioner mennesker.

Dette handler om framtiden. Men politikk handler jo like mye om den hverdagen vi vil ha i morgen - til neste år og ti, tyve og tredve år fram i tid. Noen ganger er det ikke nok å kjøre med nærlys, vi må slå på fjernlyset og se framover slik at vi kommer trygt rundt neste sving. Også i framtiden vil vi at Norge kan leve i fred - at de som ønsker får arbeid - at folk har trygg økonomi og at vi tjener nok til å kunne betale for alle fellesgodene.

Alle vi som er her i dag, skal stemme om Norge og samarbeidet i Europa. Ja, alle - dere også. Noen har stemmerett den 28. november, men alle har rett til å stemme i skolevalgene noen dager før. Og skolevalgene er viktige, så bruk stemmeretten som om det var et virkelig valg.

Mange er i tvil. Det merket jeg også i Nord-Norge sist lørdag. Men ennå er det mer enn tre måneder til vi skal stemme. Mitt råd er: Lytt til begge sider. Hør på argumentene og spør dere selv; er dette et riktig bilde - tror jeg at det jeg hører eller leser er en riktig beskrivelse av Norge og de andre landene i Europa? Når du har lyttet og lest, da er det du selv som skal ta valget, ingen andre. Jeg tror dere vet hva jeg vil stemme. Men husk at på valgdagen, da teller ikke min stemme mer enn din.

Ja eller nei til EU er valg om framtiden - et valg for mange år framover - et valg som vil få betydning for dere som nå begynner på livet som voksen. Det handler om Norges plass i Europa. Når jeg sier Norge, så mener jeg ikke Storting og Regjering og utenrikspolitikk og det som kan virke litt fremmed for mange. Nei, da mener jeg hvordan vi skal ha det hver og en av oss - hver familie i dette landet. Hva vi skal jobbe med, hvem vi skal samarbeide med, hvem vi skal selge til - ja hva vi skal leve av?

Geografien kan ingen gjøre noe med. Norge vil ligge der landet gjør også 29. november - helt oppe i hjørnet av Europa. Men så er det slik at land i Europa har valgt å samarbeide på en lang rekke områder. De er ikke blitt mindre sitt eget land for det. De har flagg, nasjonaldag og landslag i fotball akkurat som vi.

Se for dere Europa-kartet, og de landene som er med: Nederland, Belgia og Luxembourg - Hellas, Spania og Portugal - Italia, Frankrike, og Tyskland - Irland, England og Danmark.

Det blir tolv land til sammen. Men nå vil det bli flere. For i juni sa Østerrike ja. Når vi skal stemme, da tror jeg at også Finland og Sverige har sagt ja. Da er alle de land i Europa som står oss nærmest med. Og om noen år kan det bli over tjue land når døren åpnes for land i Øst-Europa.

Hvorfor samarbeider landene i EU? Tanken er at landene - store og små - slår kreftene sammen der hvor egne krefter alene ikke strekker til. Det er ikke så veldig mye vanskeligere enn det, selv om alle bildene fra Brussel nok kan virke fremmed. -Det er så mye byråkrati i EU, sies det. Men det jobber mye færre der enn det gjør i Oslo kommune. Og det er ikke så galt

når vi vet at de skal holde orden på samarbeidet mellom 12 selvstendige land.

Likevel er det slik at det aller meste av det som i dag blir bestemt her i Eigersund kommune - eller i Rogaland fylke - det vil fortsatt bli bestemt her. Og det aller meste av det vi gjør i Regjeringen og på Stortinget vil vi fortsette med som medlemmer av EU. Det er der hvor våre krefter alene ikke strekker til, at vi mener det er noe å hente i samarbeid med andre.

Vi har mye til felles med de andre landene. Men på noen områder skiller vi oss ut, det er ikke vanskelig å se. Ta bare klima - når blomstene spirer i Frankrike, så går vi fortsatt på ski her hjemme. Derfor måtte vi forhandle med EU slik at det ble høyt nok under taket for Norge. De løsningene vi fikk - for fiskerier, landbruk, oljen vår og distriktpolitikken - de mener vi i Regjeringen tar vel vare på våre interesser. Fortsatt skal vi kunne jobbe og bo over hele landet og ta godt vare på naturressursene våre.

Men så sier noen - og mange av dere unge mener det - at det er greit det med økonomi, men det aller viktigste nå, det er å gjøre noe med miljøet og med fattigdommen i den tredje verden. Og da må Norge gå foran.

Det er jeg helt enig i. Men samtidig så tror jeg ikke at vi greier dette best alene - det blir liksom litt vanskelig å være foregangsland i ensom majestet.

Ta miljøvern. Vi vet at forurensningene ikke kjenner landegrenser. Nitti prosent av den sure nedbøren her i Sør-Norge kommer fra andre land. Og da Tsjernobylanlegget begynte å brenne for åtte år siden, da lå Norge veldig utsatt til fordi vinden blåste i vår retning.

Det samme gjelder oppe i Nord - på Kolahalvøya - der vi har en del tikkende miljøbomber. Poenget er: Vi greier ikke å gjøre stort med dette alene, det har vi ikke penger til! Vi må få andre til å føle at dette er et ansvar som er felles og at vi må spleise på utgiftene.

Og så må vi ha miljøregler som gjelder likt for alle. For det hjelper ikke så mye om noen få land har strenge regler hvis de andre henger etter. Da kan hele tiden noen jukse seg forbi og flytte fabrikkene sine dit reglene er slappet. I EU vedtar landene en del felles miljøregler f.eks. for utslipp. Da vi forhandlet oppdaget vi at våre regler var ganske like. Vi må slett ikke senke våre regler ved medlemskap - og vi kan fortsatt sette høye mål i miljøpolitikken.

Så hvis Norge Sverige og Finland blir med, da blir det en ganske sterk miljøpressgruppe i EU. Det er faktisk slik at mange land i EU er flinke med miljøvern, de også. Og de ønsker Norge med, fordi de ser at da kan vi ta miljøkampen noen viktige skritt videre.

EU-debatten handler ikke bare om økonomi, miljø og sikkerhetspolitikk, selvom dette er veldig viktig. Det handler om mange områder der vi kan få nye muligheter ved å samarbeide med andre. Utdanning er ett eksempel, med nye åpninger for å studere ute i Europa.

Et annet område som roper på nærmere samarbeide er kampen mot narkotika. Men her hører vi mye rart i EU-debatten. Noen sier at EU gjør kampen mot narkotika og annen kriminalitet vanskelig. Og grunnen skal visst være at det som heter det indre marked - der tollstasjonene ikke lenger trenges - gjør det lettere å smugle.

Men dere, dette blir litt for enkelt. For det er ikke slik at narkolangere og pushere lar seg stoppe av tollstasjoner. Det er ikke slik at de kommer med narkotika i kofferten og håper at de ikke blir stoppet. Og det er heller ikke ved grensen at politiet tar hovedtyngden av dem som driver med smugling.

De som ikke bryr seg om loven, de lurer seg nettopp utenom tollstasjonene. Vet dere at i dag blir bare 1% av de som passerer ved tollstasjonene kontrollert? Om vi skulle kontrollere hele norskekysten - for ikke å snakke om hele svenskegrensa - da måtte vi ha utrolig mange tollere og politifolk.

Det er samarbeidet mellom politiet i landene som fører til de store beslagene av narkotika. Poenget er at politiet må kunne slå til hvor som helst - også ved grensene om de ønsker. Og det vil de kunne ved medlemskap. Derfor sier Tolldirektøren til VG: - Tollvesenet vil ha de samme muligheter som i dag til å gjøre beslag. Og politiet legger til at de fleste av årets største beslag er direkte resultat av godt samarbeid mellom blant andre nederlandske, britiske og norske myndigheter.

Så jeg vil si; det er ganske lett å skremme folk ved å si at EU betyr mer narkotika. Men den påstanden er for drøy - og ikke er den sann heller.

Til slutt vil jeg peke på noe vi ikke kan måle i kroner eller øre, og det er selve verdien av at landene i Europa velger samarbeidets vei. Land, nasjoner og folkegrupper lever tett i tett i Europa. Det går liksom ikke an å si at hver og en får passe sine egne saker. En framtid i fred krever at vi kan samarbeide og finne løsninger sammen. Det er ingen enkel vei, men jeg tror at den er verdt å gå.

Ved svenskegrensen et sted i Østfold, står det et lite skilt med denne påskriften: Riksgrensen følger bekken. Så enkelt kan forholdet mellom gode naboer beskrives. Men da rimer det så dårlig om svenskegrensa - Europas lengste landegrense - skulle bli vår grense mot EU i januar 1995 - et EU der Norge ikke er med.

Sier vi ja sammen, så kan de nordiske landene bli en gruppe som det virkelig lyttes til i Europa. Jeg tror det er et godt framtidvalg for dere - når dere er mellom 30 og 40 og midt i yrkes- og familielivet. Da er vi kanskje kommet dit at oljealderen er på hell og vi må finne nye ben å stå på. Da har kanskje oppdrettsnæringen fått vise alle sine muligheter - slik jeg har fått høre i bedriftene tidligere i dag, og kanskje er det her vi vil finne de nye spennende jobbene i Rogaland.

For å få til det, tror jeg vi er tryggere innenfor enn utenfor. Da får vi mer å si. Og vi har mye vi skulle ha sagt!